

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні Вченої ради
УДУ імені Михайла
Драгоманова
"28" листопада 2024 р.

Протокол № 4
Проректор з навчально-
методичної роботи
професор Роман ВЕРНИДУБ

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми Екологія
галузі знань 10 Природничі науки
спеціальності 101 Екологія

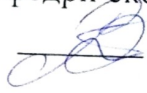
Київ - 2024

Укладач програми: кандидат біологічних наук, доцент Валентина ШЕВЧЕНКО

Рецензенти: Наталія КУХ ГИК, доктор філософії, доцент кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища Національного транспортного університету;

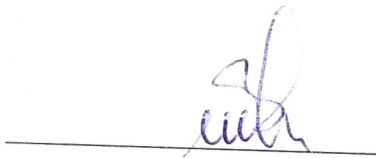
Наталія ВОЛОШИНА, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри екології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Навчальна програма погоджена гарантом ОПП «Екологія», кандидатом біологічних наук, доцентом кафедри екології Валентиною ШЕВЧЕНКО

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні Науково-методичної ради Українського державного університету імені Михайла Драгоманова «26» листопада 2024 року, протокол № 3

Голова НМР

Роман ВЕРНИДУБ

I. Пояснювальна записка

Навчальна програма навчальної дисципліни «Екологічний менеджмент» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти розроблена відповідно до освітньої програми «Екологія» підготовки фахівців зі спеціальності 101 Екологія.

Мета навчальної дисципліни:

Метою навчальної дисципліни «Екологічний менеджмент» є формування у студентів базових знань стосовно теорії менеджменту, основних напрямів екологічної політики держави, міжнародного досвіду управління в екологічній діяльності та досягненню Цілей сталого розвитку.

II. Орієнтовний план навчальної дисципліни «Екологічний менеджмент»

№ з/п	Назва освітнього компонента, шифр за навчальним планом та кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Аудиторні	лекції	семінарські	лабораторні	СРС	Аудиторні	лекції	семінарські	лабораторні	СРС
1.	Екологічний менеджмент, ПП1.22, 6 кредитів	88	42		46	92	24	12		12	156
	Разом:	88	42		46	92	24	12		12	156

III. Зміст освітнього компонента

Модуль 1. Теоретичні основи екологічного менеджменту

Тема 1. Науково-теоретичні основи організації екологічного менеджменту.

Предмет, цілі і методи управління. Характеристика існуючих підходів до визначення сутності «організації» та «менеджменту». Поняття системи. Загальні характеристики й властивості складних еколого-економічних систем. Сучасна методологія системного підходу до організації управління екологічною діяльністю. Глобальні цілі сталого розвитку ООН до 2030 року, проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722. Цілі сталого розвитку та впровадження принципів сталого розвитку у виробництво, споживання, охорону природи та управління екосистемами.

Принципи і функції менеджменту. Стадії виділення (відокремлення) функцій управління. Типи класифікацій функцій управління. Процес менеджменту. Техніка і технологія управління. Класифікація техніки управління. Управлінська інформація. Документування та документообіг. Процедури процесу управління. Управлінське рішення.

Тема 2. Структура екологічного менеджменту. Елементи структури управління. Вертикальні та горизонтальні зв'язки. Фактори. Принципи побудови структури управління. Кадри менеджменту. Їх класифікація. Вимоги до кадрів управління. Принципи підбору кадрів управління. Штатний розклад. Положення про орган управління, Положення про підрозділи органу управління. Посадові інструкції.

Апарат менеджменту. Компетенція органа менеджменту. Нормування управлінської праці. Робоче місце. Стилі керівництва. Організація роботи колективу. Оцінка ефективності системи управління.

Модуль 2. Управління екологічною діяльністю в Україні та в світі

Тема 1. Державне управління екологічною діяльністю в Україні. Поняття функцій державного управління в сфері екології. Перелік функцій управління в екології. Контроль управління якістю природного середовища.

Система спостережень за станом навколишнього природного середовища України. Структура системи спостережень. Завдання та організація контрольних служб охорони навколишнього природного середовища на обласному рівні в Україні.

Тема 2 . Система місцевого екологічного менеджменту. Екологічні аспекти і функції місцевого самоврядування. Мета місцевого екологічного управління. Адміністративні системи місцевого екологічного управління. Місцева екологічна політика, програми. Основні принципи місцевої екологічної політики та їх відповідність загальносистемним вимогам, конституційним правам людини та національним інтересам.

Тема 3. Міжнародний досвід в управлінні навколишнім природним середовищем

Стандарти серії ISO 14 000. Загальні вимоги серії ISO 14 000 до системи управління навколишнім природним середовищем. Проведення первинного екологічного аналізу.

Розробка екологічної політики. Планування екологічної діяльності. Розробка та впровадження системи управління навколишнім природним середовищем. Аналіз та вдосконалення системи управління навколишнім природним середовищем. Документальне оформлення системи управління навколишнім природним середовищем. Проект Тасіс ЄС.

Управління екологічною діяльністю в країнах світу. Досвід країн Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) в розбудові екологічного управління.

Управління природоохоронною діяльністю в країнах Центральної і Східної Європи. Завдання та організація воєводських інспекцій охорони природного середовища у Польщі. Особливості екологічного менеджменту.

VI. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бобровський А.Л. Екологічний менеджмент. К.: Університетська книга, 2023. - 586 с.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 488 с.
3. ДСТУ ISO 14001-97. Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/sistemy-upravlenija-okruzhayushei-sredoi.-sostav-i-opisanie--nor3059.html>
4. ДСТУ ISO 14004-97. Системи управління навколишнім середовищем. Загальні настанови щодо принципів управління, систем та засобів забезпечення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/sistemy-upravlenija-okruzhayushei-sredoi.-obshie-rukovodjash-nor3060.html>
5. ДСТУ ISO 14010-97. Настави щодо екологічного аудиту. Загальні принципи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/rukovodjashie-ukazaniya-po-osushestvleniyu-yekologicheskogo--nor3061.html>
6. ДСТУ ISO 14011-97. Настави щодо екологічного аудиту. Процедури аудиту. Аудит систем управління навколишнім середовищем. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/rukovodjashie-ukazaniya-po-osushestvleniyu-yekologicheskogo--nor3062.html>
7. ДСТУ ISO 14012-97. Настави щодо екологічного аудиту. Кваліфікаційні вимоги до аудиторів з екології. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/rukovodjashie-ukazaniya-po-osushestvleniyu-yekologicheskogo--or3063.html>.
8. Екологічне управління: Навчальний посібник / Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Білявський Г.О., Навроцький В.М., Гетьман В.В. - К.: Либідь, 2004. - 430 с.

9. Екологічний менеджмент : методичні рекомендації до виконання практичних робіт з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» / уклад. А. М. Літвінова. –Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 48 с.
10. Екологічний менеджмент і аудит: навчальний посібник / С.М. Літвак та ін. -Друге видання. - К.: ВД „Професіонал”, 2016. - 200 с.
11. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник / За ред. В.Ф. Семенова, О.Л.Михайлик. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 407 с.
12. Кузьмичов, А. І. Планування та управління проектами [Текст] : моделювання засобами MS Excel : практикум / А. І. Кузьмичов ; Ін-т проблем ресст. інформ. НАН України. – Київ : Ліра-К, 2018. – 180 с.
13. Мельник Л.М. Конспект лекцій з дисципліни «Екологічне управління інноваційним розвитком підприємства» для студентів спеціальності «Управління інноваційною діяльністю» усіх форм навчання / Л.М. Мельник. – Тернопіль : ПП Паляниця В.А., 2015. – 74 с.
14. Сайт Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України. – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/>
15. Системи управління в агропромисловому виробництві. Міжнародні стандарти. Навчальний посібник. – К.: ПДО НУХТ, 2005. - 112 с.